

PVN-2010-11 Sletting av informasjon om beredskapshjem

Klage på Datatilsynets vedtak om sletting av personopplysninger på internett.

Personvernemndas avgjørelse av 3.5.2011 (Eva I. E. Jarbekk, Arve Føyen, Jostein Halgunset, Ørnulf Rasmussen, Tom Bolstad)

Datatilsynets referanse: 10/00373-9/MAB

1 Innledning

Personvernemnda har ved oversendelse fra Datatilsynet mottatt en klage på Datatilsynets vedtak om sletting av personopplysninger på internett.

2 Saksgang

Datatilsynet mottok en henvendelse 23.3.2010 fra en privatperson vedrørende informasjon lagt ut på en internettside. Henvendelsen var opprinnelig rettet til slettmeg.no. Adressen til et beredskapshjem, samt navn på den som driver beredskapshjemmet er lagt ut på nettsiden.

Datatilsynet henvendte seg 3.5.2010 til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet for å få vite hvor beskyttelsesverdig informasjon om beredskapshjem er.

Datatilsynet sendte 7.5.2010 et brev til innehaveren av nettsiden med varsel om vedtak om at adresse og annen kontaktinformasjon til beredskapshjemmet skal slettes.

Datatilsynet fikk til svar fra både Barne- ungdoms- og familiedirektoratet og Barne- og familieetaten i Oslo kommune at kontaktinformasjonen til beredskapshjem anses som beskyttelsesverdig og det ble henstilt om at Datatilsynet skulle gripe inn.

Innehaver av nettsiden svarte 28.5.2010 at opplysningene ikke vil bli fjernet fra nettsiden. I brev av 7.6.2010 traff Datatilsynet vedtak om sletting av de aktuelle personopplysningene fra nettsiden.

Innehaver av nettsiden påklaget vedtaket i brev av 27.6.2010.

Personvernemnda er klageorgan for vedtak fattet av Datatilsynet

Saken ble oversendt Personvernemnda 28.7.2010, som mottok saken 2.8.2010. Klager ble orientert om dette i brev fra nemnda datert samme dag, med frist til uttalelse innen 22.8.2010. Det er ikke kommet brev fra klager innen fristen.

3. Faktum

Saken dreier seg om et internettforum med diskusjon av og informasjon om ulike barnevernssaker. Det gis opplysninger om ulike beredskapshjem og adresse og navn til privatpersoner som driver beredskapshjemmene.

Den person det er gitt kontaktopplysninger om, anfører at hensikten med et beredskapshjem, nemlig sikkerheten til barna som plasseres der, vil være borte dersom adressene til beredskapshjem ligger åpent på internett.

4. Klagers anførsler

Klager er ansvarlig for nettsiden og anfører at publiseringen er vernet av ytringsfriheten, jf GrL § 100, EMK art 8 og FNs konvensjon for sivile og politiske rettigheter art 17 og 23. Klager anfører at et beredskapshjem er et spesialistfosterhjem som har en særlig oppgave å ta imot barn som trenger et akutt tilbud om omsorg og der det er ment at oppholdet skal være av kort varighet. Klager anfører at beredskapshjem ikke har et større behov for hemmelighet enn andre fosterhjem. Beliggenhet og innehaver/driver/daglig leder er ikke hemmelige eller taushetsbelagte. Det finnes kun en vanlig taushetsplikt om barnas situasjon som i et hvilket som helst fosterhjem. Klager viser til PVN-2005-03 og PVN-2007-05. Klager anfører at fosterhjem for korttidsplasseringer er ikke skjermet for ytringsfriheten. Det finnes ingen lovhjemmel for at beredskapshjem skal være hemmelige.

5. Uttalelse fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har avgitt en uttalelse i saken. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet uttaler at et beredskapshjem er et fosterhjem som er spesielt tilpasset å ta imot barn på kortere opphold. Behov for slike hjem oppstår i en del krisesituasjoner der det blir nødvendig å gripe inn raskt. Etter en slik akutt plassering må situasjonen undersøkes nærmere og tiltak vurderes. Det er i noen tilfeller behov for å holde plasseringsstedet skjult (sperrert adresse) for familie og slekt. Hjæmmel for det finnes i lov om barneverntjenester § 4-6, annet ledd og § 4-19, annet ledd.

Bufetat anser informasjon om beredskapshjem som sensitive personopplysninger som er omfattet av taushetsplikt. Dersom en liste over beredskapshjem skulle være offentlig tilgjengelig ville dette sette plasserte barn i en enda mer utsatt situasjon. En annen grunn er hensynet til beredskapshjemmet. Private hjem som tar krevende oppdrag av denne type bør etter Bufetats oppfatning ha krav på skjerming. En tredje grunn er mulighetene for det offentlige til å rekruttere og beholde et nødvendig antall beredskapshjem. Dersom beredskapshjem i et område er kjent gjennom lister, ville sperret adresse være dårlig beskyttet.

Bufetat har ikke særlige rutiner knyttet til denne kategorien fosterhjem, men anser opplysninger om alle fosterhjem som beskyttelsesverdig informasjon.

Bufetat mener at sak PVN-2007-05 vil ha begrenset overføringsverdi i forhold til beredskapshjem som ikke selv har stått frem offentlig på forhånd.

6. Datatilsynets vurdering

Datatilsynet viser til at en personopplysning er enhver opplysning eller vurdering som kan knyttes til en enkeltperson. Navn, adresse som beredskapshjemmet drives fra og tilknytning til beredskapshjemmet, vil etter definisjonen i personopplysningsloven § 2 nr 1 være personopplysninger. Normalt er grunnopplysninger som navn og adresse ikke underlagt noen særlig beskyttelse, men i dette tilfellet gjør særlige forhold seg gjeldende, ettersom opplysningene gjelder et beredskapshjem.

Etter Datatilsynets vurdering faller publiseringen ikke innenfor rammen av ytringsfrihet. Dersom en ytring som inneholder personopplysninger ligger utenfor det vernet ytringsfriheten gir, er man tilbake til utgangspunktet i personopplysningslovens §§ 8 og 9, hvor det skal foreligge et behandlingsgrunnlag for publiseringen av personopplysninger. Et behandlingsgrunnlag vil normalt være samtykke eller hjemmel i lov eller forskrift.

Datatilsynet kan ikke se at det foreligger behandlingsgrunnlag i dette tilfellet. Tilsynet har derfor truffet vedtak om at kontaktopplysningene skal fjernes fra nettsiden.

Personopplysningsloven § 7 gjør visse unntak fra personopplysningslovens krav til behandling av personopplysninger. På disse områdene gjelder den generelle retten til ytringsfrihet, også for publisering av personopplysninger.

Om unntaket i personopplysningsloven § 7 står det følgende i forarbeidene til loven (Ot.prp nr 92 1998-99, kap 11.6):

"Regler som begrenser mulighetene til å behandle personopplysninger vil måtte vurderes i forhold til ytringsfrihet og informasjonsfrihet. Det er nødvendig å avveie personverninteressene mot det behovet som enhver måtte ha for å samle, bearbeide og presentere personopplysninger for andre. Spørsmålet vil typisk oppstå når personopplysninger behandles som ledd i journalistisk virksomhet, men kan også være aktuelt i andre sammenhenger som f.eks når personopplysninger ikles et kunstnerisk uttrykk, eller når de behandles som ledd i ytringer om samfunnsforhold fra enkeltpersoner eller organisasjoner"

Om hvem unntaket gjelder for står det følgende:

"Et annet utgangspunkt for utformingen av unntakene er at disse må avgrenses til særlige former for virksomhet, og ikke til bestemte yrkesgrupper, jf punkt 11.3. Dette betyr f.eks at det ikke kan gis unntak bare for journalister, men for enhver som behandler personopplysninger i journalistisk øyemed. Sett fra et ytringsfrihetssynspunkt er dette positivt, fordi enkelte grupper ikke får bedre mulighet til å ytre seg enn andre. (...) Det gjør at begrepet "journalistiske formål" må gis et vidtrekkende innhold, f.eks i forhold til enkeltpersoner, politiske eller ideelle organisasjoner som behandler personopplysninger elektronisk som ledd i ulike typer ytringer om samfunnsforhold, f.eks gjennom løpesedler eller annen form for agitasjon. Departementet ser det hensiktsmessig å klargjøre direkte i lovteksten at begrensningene i lovens anvendelse av hensyn til ytringsfriheten også gjelder andre typer ytringer enn dem det er naturlig å karakterisere som ytringer for journalistiske formål ut fra en alminnelig forståelse av dette begrepet"

Personvernemnda har i sakene PVN-2005-03 og PVN-2007-05 konkludert med at ytringsfriheten i en rekke tilfeller vil gå foran personvernet ved ytringer på forum og blogger. Disse avgjørelsene gjaldt rekkevidden av ytringsfriheten på nettsider hvor offentlig ansatte og fosterforeldre ble sterkt kritisert. I saken som gjaldt fosterhjem ble også adressen til flere fosterhjem lagt ut på internett. Datatilsynet mener likevel at denne saken skiller seg fra de tidligere sakene.

I dette tilfellet gjør hensyn til barns og voksnes sikkerhet seg i større grad gjeldende ved publiseringen. Adresser til beredskapshjem har et større beskyttelsesbehov enn adresser til fosterhjem. De som driver beredskapshjemmet har ikke vært aktive i media før publiseringen.

Datatilsynet bestrider ikke at ytringsfriheten gjelder også for dette aktuelle nettforumet for de som vil ytre seg om barnevernet eller andre emner. Datatilsynet har likevel vurdert det slik at man er utenfor vernet ytringsfriheten gir når man legger ut opplysninger om et beredskapshjem, som er ment å være en skjermet adresse av hensyn til de som befinner seg der. Datatilsynet mener at det er en vesentlig forskjell på det å kritisere offentlige institusjoner og det å legge ut kontaktopplysninger til et beredskapshjem. Beredskapshjemmet er også et privat hjem for de barn som befinner seg der mens de er i en vanskelig livssituasjon.

7 Personvernemndas merknader

I denne saken må Personvernemnda vurdere om personopplysningsloven § 7 kommer til anvendelse. Nemnda har behandlet lignende saker tidligere. I sak PVN-2005-03 uttalte nemnda følgende:

Etter personopplysningsloven § 7 er det et krav at behandlingen av personopplysninger "utelukkende" skjer til de angitte formål. Det alternativ som i dette tilfellet er aktuelt, er "opinionsdannende formål". Personvernemnda anser det som nokså klart at nettstedet representerer virksomhet med opinionsdannende formål. Dette formålet forfølges nok på annen måte enn man ville forvente f.eks i en dagsavis. Imidlertid fremstår det ikke som om ytringene har andre formål enn å påvirke opinionen og diskusjonen i det offentlige rom. Formen følger til dels av at nettsider tillater andre uttrykk enn de som typisk velges av en avis eller lignende media, og at den som formulerer ytringene, heller ikke begrenses av denne tradisjonen.

Det er ikke ønskelig å gjøre denne formen for ytringer gjenstand for forhåndsvurderinger, dvs sensur. Nemnda viser i denne forbindelse til forarbeidenes uttalelser om forholdet til Grunnloven § 100 og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon, jf menneskerettsloven § 1. Se i denne forbindelse Ot prp nr 92 (1998-1999) Om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven), særlig pkt 11.6.

Personvernemnda antar derfor at nettsidene faller inn under avgrensningen i personopplysningsloven § 7 slik at bl a personopplysningsloven kap II ikke kommer til anvendelse.

Personvernemnda understreker det selvfølgelig: De omhandlede nettstedene må, i likhet med andre media, overholde og respektere bestemmelser som gjelder omtale av enkeltpersoner eller behandling av opplysninger om slike, bl a de bestemmelser som fremgår av straffeloven, særlig bestemmelsene om privatlivets fred og ærekrenkelser.

Personvernemnda nevner også at Pressens Faglige Utvalg i en sak av 17.6.1996 har uttalt at formidlig av informasjon på Internettet må underkastes de samme etiske prinsipper som andre media. Nemnda finner grunn til å nevne at den polemiserende form for fremstilling som de aktuelle nettstedene benytter, krever oppmerksomhet for å sikre at grensene ikke overskrides.

I sak PVN-2007-05 uttalte nemnda følgende:

Personvernemnda har vurdert denne nettsiden tidligere, i sak PVN-2005-03 (psykopat.no). Den gang kom nemnda til at innholdet på nettstedet falt innenfor unntaket i personopplysningsloven § 7 om opinionsdannende formål. På grunnlag av den nye klagen skal nemnda vurdere dette på nytt.

Det kan reises spørsmål om fosterforeldre bør bli vurdert på en annen måte enn kommunalt ansatte og andre personer som er ansatte til å gjøre en jobb innen barnevernet, for eksempel profesjonelle aktører som dommere, polititjenestemenn o.a. Nemnda er imidlertid kommet til at forskjellen mellom fosterforeldre som privatpersoner kontra profesjonelle aktører kan papekes, men at den ikke er så vesentlig at den bør begrunne en ulik vurdering.

Nemnda har vurdert nettsiden slik den fremsto da klagen ble fremsatt. Innholdet på nettsiden kan senere endres og nemnda tar derfor bare stilling til nettsiden slik den fremsto på det tidspunkt da klagen ble fremsatt. Nemndas uttalelser gjelder således ikke uten videre for fremtidig innhold. Nemnda har foretatt en konkret vurdering av ytringene angående fosterforeldre på nettsiden. Nettsiden fremstår nærmest som en liste hvor man kan klikke på navnene til ulike fosterforeldre og man blir deretter rutet videre til oppslag hvor disse fosterforeldrene selv har stått frem og uttalt seg i media. Det er på det rene at fosterforeldrenes fremferd, oppførsel, utseende etc er kommentert på nettsiden. Dette kan nok være belastende, men må likevel sies å ligge innenfor ytringsfrihetens rammer, og dermed ytringer med "utelukkende opinionsdannende formål". Nettsiden er, kort oppsummert, en systematisk liste over lenker til fosterforeldre som opptrer i media, med noen slenghemerkninger.

Nemnda viser til sin vurdering i PVN-2005-03 (psykopat.no) for så vidt gjelder tolkningen av "utelukkende opinionsdannende formål". Nemnda er av den oppfatning at det ikke er ønskelig å gjøre denne formen for ytringer gjenstand for forhåndsvurderinger, det vil si sensur.

Nemnda viser i denne forbindelse til forarbeidene uttalelser om forholdet til Grunnloven § 100 og Den europeiske menneskerettighetskonvensjon art 10, jf menneskerettsloven § 1. Det vises i denne forbindelse til Ot prp nr 92 (1998-1999) Om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven), særlig pkt 11.6.

Personvernemnda er kommet til at nettsiden faller inn under avgrensningen i personopplysningsloven § 7 slik at blant annet personopplysningsloven kapittel II ikke kommer til anvendelse

Også i denne saken skal nemnda vurdere hvorvidt innholdet på nettstedet omfattes av ytringsfriheten slik som angitt i Grunnloven § 100 og personopplysningsloven § 7. Ordlyden i personopplysningsloven § 7 synes å sette snevrere rammer for ytringsfriheten i det den er definert som "utelukkende journalistisk, herunder opinionsdannende" ytringer. Slik nemnda ser det må personopplysningsloven § 7 tolkes og forstås i samsvar med Grunnloven § 100 og EMK art 10. Det avgjørende må derfor være om ytringene omfattes av ytringsfriheten slik Grunnloven § 100 definerer denne friheten. Slik Personvernemnda ser det, synes det klart at ytringene på nettstedet omfattes av ytringsfriheten. Det er nemndas syn at et forbud mot personidentifiserende kritikk ville være uforenelig med ytringsfriheten. Det er imidlertid grunn til å minne om at de alminnelige lovsatte grenser også gjelder ytringer på internett. Det omhandlede nettsted må, i likhet med andre medier, overholde og respektere bestemmelser som gjelder omtale av enkeltpersoner eller behandling av opplysninger om slike. Blant annet gjelder dette de bestemmelser som fremgår av straffeloven, særlig bestemmelsene om privatlivets fred og ærekrenkelser. Nemnda har ikke tatt stilling til ansvar som kan følge av andre regelsett, for eksempel straffeloven. Nemnda er også kjent med at det for tiden arbeides med retningslinjer for ansvar for ytringer på nett (Medieansvarsutvalget).

På denne bakgrunn er Personvernemnda kommet til at klager må gis medhold.

Driveren av forumet er ikke redaktør, jf ehandelsloven § 19. Som ansvarlig for nettstedet bør han likevel følge med på innlegg som postes der og vurdere å fjerne innlegg som kan være støtende, sjikanerende, truende eller lignende.

8 Vedtak

Klagen tas til følge.

Oslo, 3.5.2011

Eva I. E. Jarbekk

Leder

Sammendrag til bruk ved publisering:

PVN-2010-11 Klage vedrørende sletting av informasjon om beredskapshjem. Saken dreier seg om et internettforum med diskusjon av og informasjon om ulike barnevernssaker. En av innleggerne har oppgitt kontaktopplysninger om såkalt skjermet beredskapshjem (med sperret adresse). Datatilsynet fant at man er utenfor vernet ytringsfriheten gir når man legger ut opplysninger om et beredskapshjem, som er ment å være en skjermet adresse av hensyn til de som befinner seg der. Personvernemnda kom til klager må gis medhold fordi ytringene på nettstedet omfattes av ytringsfriheten slik som angitt i Grunnloven § 100 og personopplysningsloven § 7.